

Ri Rajawaxik Kawetamaj

Ri [Utz Rilik Chak pa Komon](#) katob'an chi kech ak'alab' xuquje' alab'om —altomab' e chayum jacha ri lal are chi kaketamaj ukojik jun k'ak' k'aslemal pa Estados Unidos are chi kakik'ex kib' pa jun k'ak' k'aslemal rech komon.

We rajawaxik tob'anik chawech rech ri ja k'olib'al, jastaq rech katijowik xuquje' ri b'inib'al ch'ich', on wene k'o jun yab'ilal ch'ak chech la ri k'ax ukunaxik on rajawaxik kato' ri nab'alil la xuquje' k'ax yab'ilal, kb'anik kya jalajoj taq tob'anik chech la. Kb'anik kya ja k'olib'al chech la xuquje' ri wa, kunab'al rech ri ch'ak k'o chech la, on kilox jun elesal ware'aj, kb'an jun riqow ib' ruk' ya'l na'oj pa uwi' ri kmayow wi la on wene pa uwi' ri ch'ich' b'inib'al. Xuquje' kb'anik kilox taq wa' we jasta necher xa kuk'am q'ij.

Kb'an tzijonem kuk' nik'aj taq winaq chik rech Upaja rech T'uyulib'al kech Q'axel winaq (ORR), xuquje' kb'anik kchayux che jalajoj taq jastaq, jacha uya'ik pwaq, kunab'al, uya'ik no'jib'al chi kech alab'om-altomab' tob'anik rech eta'manik, utzukuxik chak, nik'aj chik.

Are ajtzij jawi chi' k'o wi ri winaq xuquje' ri urajawaxik, utz kb'an tob'anem chech rech 2 junab'. We kok winaqilal rech estadounidense pa ri' ri q'ij man kya ta chi ri tob'anik chech rumal ri wokaj. Necher kakowinik kuk'am nik'aj taq tob'anik rech ri tinamit on rech wokaj. Ri nik'onel rech kasos pa le Utz Rilik Chak pa Komon, kakowinik kuta wa' ri tob'anik we are' kajawataj chech ri winaq.

Jasche Kchayux ri Winaq

- Ri ORR xuriq ri tat la, achalaxik, on jun tob'anel ri k'o q'ab'al k'u'xaj chi rij pa Estados Unidos rumal xuya wuj ta'oj rech are chi katzoqopixik xuquje' are chi kab'e kuk' ri achalaxik; xuquje'
- Ri lal k'o ri wuj la rech k'olem kq'ax ja' rech kya ri tob'anik chech la rumal ri ORR.* Maj kub'ano apachike tinamit kel wi la Afganistán, Cuba, Haití xuquje' Ucrania we jeri' kajawatajik.

We iye'm la ri riqow ib' kuk' ti tat nan ech la, achalaxik on jun tob'anel chi k'o q'alb'al k'u'xaj chirij, are k'u ri winaq ri' kuchup ri wuj on kuk'ex ri uchomanik rumal apachike k'ulmatajem, ri ORR kuq'atej ub'anik ruk' ri Utz Rilik Chak pa Komon. We xa xriqtaj chi jun tob'anel, kya chi jumul chi kech ri wokaj.

Ri K'o Riye'b'al are Wa'

- Kya jun ilonel rech ri Kasos, jun ajno'j chi k'o q'ab'al k'u'xaj chi rij are' ktob'anik are taq k'o ri winaq pa ri wokaj.
- Ri ilonel la rech kasos ktzijon uk' la pa uwi' ri k'aslemal kriqitaj wi la xuquje' ri rajawaxik chech la. Pa junamam kb'an chakunem pa uwi' jun cholchak rech ri jalajoj taq rajawaxik.
- Kb'e la pa jun riqow ib' jawi' kaya uk'utik ronojel ri jastaq pa uwi' ri tob'anik kya che la.
- Kmajix tob'anem chech la xuquje' pa uwi' ri jastaq ri qas kajawataj chech la.

¿K'otb'al chi'aj?

- We k'o jastaq ri man saq ta choch la pa uwi' ri Utz Rilik Chak pa Komon, utz kta la chech ri Ilonel rech Kasos.

* *ri choltaqanik ruk'am nik'aj taq jastaq, jacha ri ja panab'al, ri winaq ri elaq'an winaq, winaqilal cubano on aj haitiano, Tzoqopital Winaq aj Afgana xuquje' Tzoqopital Winaq rech Ucrania.*

Septiembre 2023